

DİVAN EDEBİYATI ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

The Journal of Ottoman Literature Studies

ULUSLARARASI HAKEMLİ AKADEMİK DERGİ

Sayı 29, İstanbul 2022, 837-867

OSMAN NEVRES'İN KERBELÂ MERSİYELERİ II: MERSİYE-İ KERBELÂ

Bayram Ali Kaya

Prof. Dr., Sakarya Üniversitesi İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü,
(bkaya@sakarya.edu.tr), ORCID: 00000002-8889-5587/ **Prof. Dr., Sakarya University Faculty of Humanities
and Social Sciences Department of Turkish Language and Literature**

Makale Bilgisi/Article Information

Araştırma Makalesi/Research Article

Geliş Tarihi/Received: 18.08.2022

Kabul Tarihi/Accepted: 28.08.2022

Yayın Tarihi/Published: 30.12.2022

Yayın Sezonu: Güz

Atıf/Citation

Kaya, Bayram Ali (2022), "Osman Nevres'in Kerbelâ Mersiyeleri II: Mersiye-i Kerbelâ", Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi, 29, 837-867.

Kaya, Bayram Ali (2022), "Karbala Elegies II of Osman Nevres: The Elegy of Karbala", Journal of Ottoman Literature Studies, 29, 837-867.

*Bu makale iThenticate programıyla taranmıştır.
This article was checked by iThenticate.*

Bu çalışma, Osman Nevres'in Kerbelâ mersiyelerinin metinlerinin neşrinin yanı sıra hem şekil, hem de muhteva bakımından incelenmeleri, dolayısıyla ayrıntılı bir şekilde tanıtılmaları amacıyla yaptığımız araştırmanın ikinci makalesini oluşturmaktadır. Birinci makale, "Osman Nevres'in Kerbelâ Mersiyeleri I: Mersiye-i Hazret-i Hüseyin" adıyla ve *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*'nin 28 sayısında (İstanbul 2022, s. 267-295) yayımlanmıştır. Makalelerin tamamlayıcılık ve devamlılık özellikleri göz önünde bulundurulmuş; dolayısıyla Kerbelâ mersiyeleri, şâirin hayatı ve edebî kişiliğine dâir ilk makalede verilen genel mâlumatın bu çalışmada tekrar edilmesine gerek görülmemiştir. İnceleme planı bakımından ilk makaleye büyük oranda bağlı kalınmış, bu makaleye de sonuç kısmı eklenmiş, çalışmada ayrıca her iki mersiyenin şekil ve muhtevâ özellikleri bakımından genel bir karşılaştırmasıyla metnin tıpkıbasımına yer verilmiştir.

Osman Nevres'in Kerbelâ Mersiyeleri II: Mersiye-i Kerbelâ

Özet

Bu çalışmada Osman Nevres'in, hakkında sınırlı sayıda kaynakta ve az miktarda bilgi bulunan bir diğer Kerbelâ mersiyesi ayrıntılı şekilde tanıtılmaya çalışılmış, ayrıca mersiyenin popüler transkripsiyonlu metni ile tıpkıbasımına yer verilmiştir.

Nevres, terkîb-i bent nazım şekliyle kaleme aldığı 15 bentlik bu mersiyesinde konuyu, Hz. Hüseyin'in vahşice katledilmesini merkeze almak, Kerbelâ olayından çeşitli sahnelere yer vermek, çekilen acıyı ve tutulan mâtemi yoğun bir şekilde dile getirmek sûretiyle işlemiş; yaşanan fâciadan büyük oranda feleği sorumlu tutmuş, duyduğu öfke ve sitemi sıklıkla ifade etmiş, ayrıca Yezid ve adamlarına lânet yağdırmıştır. Nihâyetinde ise şâir, yaşananların bir kader sonucu gerçekleştiğini belirterek kazâya rızâ gösteren bir tavır içerisinde girmiş, böylesine hazin bir olayı tam mânâsıyla tasvir etmek hususunda kalemin daha fazla bir şey söyleyemeyeceğini belirtmiştir.

Latin harfli metni, bir bütün olarak ilk kez gün ışığına çıkartılan bu eserin ayrıntılı bir şekilde tanıtılmasıyla, klasik şiirin son döneminde kaleme alınmış Kerbelâ mersiyelerinden birinin daha bilim dünyasının istifadesine sunulması, böylece konuyla ilgili araştırma ve çalışmalara katkı sağlanması amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Osman Nevres, Kerbelâ mersiyeleri, mersiye, Hz. Hüseyin.

Karbala Elegies II of Osman Nevres: The Elegy of Karbala

Abstract

This paper scrutinizes Osman Nevres lesser known elegy for Karbala and presents its romanized version and fascimile. This elegy consists of 15 stanzas (terkîb-i bent) and deals with the murder.

Depicting various scenes from the Battle of Karbala the poet mourns, blames destiny for disaster, and curses Yazid and his supporters. In the end, the poet consents to the occurents stating that they happened in accordance with destiny and his pen could not properly such a mournful event.

This paper offers the romanized version of the elegy as whole for the first time, aiming to contribute to further studies regarding Karbala elegies.

Keywords: Osman Nevres, Karbala elegies, elegy, Hz. Hüseyin

Mersiye-i Kerbelâ¹

1290/1873-1874 yılı sonlarında iyileşme gösteren Nevres, Kerbelâ olayını konu edinen yeni bir mersiye daha kaleme alır. Tasvîr-i Efkâr Matbaası'nda *Mersiye-i Osman Nevres* adıyla basılan 8 sayfa tutarındaki eserin basım tarihi olarak M. Kayahan Özgül ve ondan naklen B. Ali Kaya, Muharrem 1291 (Şubat-Mart 1874) tarihini vermiş olmakla birlikte (Özgül, 1999: 39-40; Kaya, 2017: 112-113), mersiye'nin sadece İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Kütüphanesi'nde bulabildiğimiz nüshası üzerinde herhangi bir basım tarihi bulunmamaktadır (Kaya, 2021b: 1).

Muharrem erdi yine 'ayş u şâdi oldu harâm
Bu ayda oldu Yezîd-i siyâh-nâme be-kâm

mısralarıyla başlayan eser,

Ben etmeyim mi gözüm Nîl vâ Hüseyin diyü
Ki gökde ağladı Cibrîl vâ Hüseyin diyü

mısralarıyla son bulmaktadır.

Mersiye'nin Şekil Özellikleri

Dîvânda yer verilmeyen bu mersiye, aruzun müctes bahrinin *Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün*² kalıbıyla yazılmıştır. 15 bentlik bir terkîb-i bent³ olan mersiye'nin bentleri, 18 mısra olan yedinci bent hâriç, 16'şar mısradan oluşmaktadır. Toplam mısra sayısı 242 olan mersiye'nin 5. bendi Arapça, 8. bendi ise Farsçadır. Bâzı bentlerde ayrıca birkaç Farsça mısraya yer verildiği görülmektedir (Kaya, 2021b: 1).

Kafiye ve Redif

Bentler	Kafiye	Redif
1. Bent	-âm	-
2. Bent	-ıl/-il	idi
3. Bent	-îd	-i cihâniyânın hep
4. Bent	-âh	-
5. Bent	-em/-em	-
6. Bent	-ûd	-
7. Bent	-îd	-e
8. Bent	-ûb	-est
9. Bent	-ar/-er	-
10. Bent	-îr	-

¹ Nevres'in, Mersiye-i Kerbelâ olarak adlandırmayı uygun gördüğümüz bu mersiyesi hakkında ilgili kaynak ve çalışmalarda çok az bilgiye yer verildiği, bir kısmında adından bile söz edilmediği, verilen metin örneklerinin ise çoğunlukla birkaç mısrayla sınırlı kaldığı belirlenmiştir. Örneğin *Mahfil*'in 1343 tarihli nüshalarında yer alan makaleler serisinde Nevres'in kişiliği, şâirliği ve eserleri hakkında önemli tespitlerde bulunan Ödemişli Hocazâde Muammer, şâirin dîvânında da yer alan ilk mersiyesinden bahsedip mısra örnekleri vermiş olmasına rağmen, bu ikinci mersiyesini ismen dahi anmamıştır. Bu makale hazırlanana değin, eserle ilgili en fazla bilgi ve metin örneğine ise sadece "Mersiye-i Kerbelâ (Nevres)" başlıklı TEES maddesinde yer verildiği görülmüştür (bk. Kaynakça).

² Bu kalıbın, diğer mersiye'deki tercih oranı yüzde yedi civarında iken, Kerbelâ mersiye'deki tercih oranı ise yüzde bir civarındadır (İsen, 1993: XXVII; Çağlayan, 1997: 49).

³ Nazım şekli olarak terkîb-i bentlerin, diğer mersiye'de tercih oranı yüzde elli sekiz civarında iken Kerbelâ mersiye'deki tercih oranı ise yüzde sekiz civarındadır (İsen, 1993: XXV; Çağlayan, 1997: 46).

11. Bent	-eb	Hüseyn midir
12. Bent	-în	-
13. Bent	-ak	-
14. Bent	-âm	-
15. Bent	-ayn/-eyn	-

Nevres, bu mersiyesinde de aaxaxaxa.....bb kafiye şemasını kullanmış, bentlerde daha ziyâde kafiye-i mürdefe ve mücerredeleri tercih etmiş, rediflere ise fazla yer vermemiştir.

Elsine-i selâsede yâni üç dilde şiir yazma kâbiliyetine sâhip Osmanlı şâirlerinden biri olan Osman Nevres, bu özelliğini mersiyesine de yansıtmış hattâ bir bendini Arapça, bir bendini de Farsça ile kaleme almış olmakla birlikte, eserin genelinde sâde ve akıcı bir Türkçe kullanmıştır.

Üslubu da eserin muhtevâsına uygun bir şekilde yalın ve etkileyici olup, ilgili tüm bölüm, konu ve fasılların işleniş hayli başarılıdır. Örneğin Kerbelâ olayı ve tutulan mâtem öylesine canlı bir şekilde tasvir edilmiştir ki okuyucu kendisini âdeta Kerbelâ'da savaşın ortasında, acı çemberi içinde ve Hz. Hüseyin'in hemen yanı başında sanmakta; şâirin feleğe olan sitem ve öfkesini paylaşmakta, çekilen acıyı derinden hissedebilmektedir. Ayrıca, olayın şokunu tüm benliğiyle yaşayan, âdeta Hz. Hüseyin'in öldürüldüğüne inanmak istemeyen Nevres, edebî sanatları da ustaca kullandığı eserinde, bilhassa istifham ve tecâhül-i ârif sanatları eşliğinde, feleğe ve kadere ardı ardına sorduğu sarsıcı sorularla olup biteni anlamaya ve anlamlandırmaya çalışmıştır. Yaşananlardan büyük oranda feleği sorumlu tutan şâir, âdeta yakasına yapışmak sûretiyle onu hesaba çekmiş ve tüm bunları okuyucunun zihninde bir tiyatro sahnesi gibi canlandırmayı başarmıştır.

Böylesine elem verici bir olaydan ötürü duyulan acı ve tutulan mâtem, bâzen de Ehl-i beyt mensuplarının, örneğin Hz. Hüseyin'in küçük oğlu Zeynelâbidîn'in ağzından ve yine bir nevi dramatize edilerek anlatılmış, böylece olayın okuyucu üzerindeki etkisi daha da artırılmaya çalışılmıştır. Yine eserde Hz. Hüseyin'in acımasızca katline ilişkin sahnelerin yer aldığı mısralar, çoğunlukla onun övüldüğü mısralarla birlikte verilmiş, böylece katledilenin değer ve öneminin yanı sıra işlenen cinayetin korkunçluğuna da tekrar tekrar dikkat çekilmiştir.

Mersiye'nin Muhtevâ Özellikleri

Kerbelâ mersiyesi, Nevres'in ilk mersiyesini konu edinen makalede de belirttiğimiz üzere, muhtevâ olarak genellikle dünyanın geçiciliği/gaddarlığı/zâlimliği/feleğe sitem/öfke, yas, övgü, olayın tasviri ve duâ/bedduâ olmak üzere beş bölümden meydana gelmektedir. Farklı mersiye metinleri dikkate alındığında ayrıca, muharrem ayının gelişi/önemi/özelliği, tâlih/takdir veya kadere sitem vb. konu ve fasılların da işlendiği görülmektedir (Çağlayan, 1997: II, 53-65; Kaya, 2022: 274).

Yine bâzı mersiye'de yukarıda anılan bölümlerden bir kısmı bulunmadığı gibi, bulunanların da sırasında farklılıklar olabilmektedir (Çağlayan, 1997: 53). Nevres, mersiye'de işlenmesi gelenek hâline gelmiş olan belli başlı bölüm, konu ve fasılları, bu mersiyesinde de herhangi bir başlığa yer vermeden ve de çoğunlukla karışık bir şekilde, birçok bende yayılmış hâlde içiçe işlemiş, bunun istisnâları ise muharrem ayının gelişini ve özelliklerini bildiren birinci bent, büyük oranda Hz. Hüseyin'in övgüsüne ayrılan yedinci bent ile tamamı, tutulan mâtemin dile getirildiği beş ve on beşinci bentler olmuştur.

Mersiye bölüm, konu veya fasıllarının, Nevres'in mersiyesindeki dağılımı ve işleme yoğunluğu

Muharrem ayının gelişi

Nevres, bu faslı ilk bentte müstakil bir konu olacak şekilde ele almış ve neredeyse bendi tamâmen muharrem ayına ayırmıştır. Bu ay eğlencenin haram olduğu, Yezid'in murâdına erdiği, Hz. Hüseyin'in yaralandığı ve şehit düştüğü, bu yüzden arşın sancağının baş aşağı olduğu ve tüm varlık âleminin mâtem tuttuğu bir aydır.

Feleğe sitem/öfke

Mersiye de, yaşanan elim olaydan büyük oranda feleğin/çarhın, rüzgârın, bahtın ayrıca kaderin/takdirin sorumlu tutulduğu; duyulan sitem ve öfkenin daha ziyâde feleğe karşı dile getirildiği hattâ "Ey felek!" vs. denilmek sûretiyle cinayetin hesabının da daha çok ondan sorulduğu; "Ne özr ederdin? Kime gider sığınırısın?" denilerek âdetâ hesaba çekildiği görülür. Nevres, bu fasla ilişkin duygu ve düşüncelerini tek bir bentle sınırlı tutmamış, eserin bilhassa dokuzuncu bendinde yoğun bir şekilde dile getirmiştir.

Yas/mâtem

Nevres, yas faslını da eserin birinci bendinden başlamak üzere, tüm bentlere yayacak şekilde işlemiştir. Mersiye'nin beş ve on beşinci bentleri müstakil olarak mâteme ayrılmış, konu ayrıca on bir ve on ikinci bentlerde yoğun bir şekilde işlenmiştir. Bu meyanda mersiye de şâir kendisi yas tuttuğu, ağlayıp inlediği gibi yer, dağ, nehir vb. coğrafi; gök, güneş, ay vb. kozmik unsurlar; arşın sâkinleri, Cebrâil aleyhisselâm gibi melekler; hayat, ölüm hattâ tüm varlık ve yokluk âlemi de tutulan mâteme katılmışlardır. Ayrıca tüm bu unsurların, ağlamak, inlemek, karalar giymek, sînelerini parçalamak, başlarını açmak vb. şeklinde mâtem âdetlerini yerine getirdikleri görülmüştür.

Övgü

Nevres, Hz. Hüseyin ile ilgili gerek övgüsü gerekse bâzı özelliklerine değinme sadedindeki ifade ve kullanımlarına, üstelik yine mersiye'nin bütününe yayılacak şekilde yer vermiştir. Eserde Hz. Hüseyin'in, aynı zamanda soyunun yüceliği bakımından övüldüğü, bu çerçevede doğal olarak Hz. Peygamber, Hz. Ali ve Hz. Fatma'nın anıldığı ve aralarındaki akrabalık ilişkisine değinildiği görülmektedir. Şâir, Hz. Hüseyin için "İbn-i Murtazâ, imâm-ı hümâm, dürr-i yetim/dürr-i pâk, şehzâde, imâm-ı reşid, dâdmân-ı Haydar, nûr-ı pâk, gülşen-i kuds, yâdigâr-ı Hayr-ı beşer, nûr-ı dü çeşm-i cenâb-ı Fâtıma/nûr-ı çeşm-i Fâtıma, dü çeşm-i Ahmed-i Muhtâr, muhtâr-ı seyyid-i kevneyn, Bû Türâb'ın oğlu" gibi övgü ve niteleme ifadelerine yer vermiştir.

Olayın tasviri

Kerbelâ olayının tasvirini bu mersiyesinde de ilk bentten başlamak ve tüm esere yaymak sûretiyle işleyen, ilgili sahneler bilhassa on birinci bentte yoğun bir şekilde yer veren Nevres, öncelikle olayın gerçekleştiği günü "kazâyâ gebe kara bir gün, göğün çökmeye meyilli olduğu bir gün, kıyâmetten haber veren bir zaman, bin yıla denk bir gün" olarak niteler. Yine olay, eserde Hz. Hüseyin'in savaşmak istemeyişinden başlayıp, kılıçla yaralanmasına, susuz bırakılmasına ve mübârek başının acımasızca kesilip şehit edilmesine kadar ayrıntılı bir şekilde tasvir edilmiştir. Bu meyanda eserde Hz. Hüseyin'in vahşice katledilişiyle ilgili olarak ise "mecrûh oldu, şehit oldu, pak teni yaralandı, ciğergâhu parça parça edildi, toprağı makam edindi, musîbete uğradı, mübârek başına kılıç isâbet etti, belâ meydanında düşüp şehit oldu" vb. ibârelere yer verilmiştir.

Bedduâ/lânet

Nevres'in bu eserinde de gerek Hz. Hüseyin için, gerekse kendisi için herhangi bir duâ ibâresine rastlanmaz. Farklı bentlerde aralara serpiştirilmiş mısraların dışında bu mersiyyede de müstakil olarak Yezid veya adamlarına yönelik bir bedduâ kısmı bulunmamaktadır. Bunun yerine anılan kişilere yer verilen mısraların birkaçında açıkça lânet edildiği, genellikle bu kişilerin kötü ve olumsuz vasıflarla tavsif edildiği, yaşanan fâcia sebebiyle muratlarına erdiklerinin belirtildiği görülmektedir. Bu çerçevede şâir, anılan kişileri "amel defteri kara Yezid, kin nehri taşan Yezid, şer Yezid, murâdına eren Yezid, gâlip olan Yezid, lânetlenmiş Yezid; kâtil Şımr, lânetlenmiş Şımr, kara yüzlü Şımr; murâda eren İbn-i Ziyâd, zâlim İbn-i Ziyâd" şeklinde vasfetmiştir.

Mersiyyede anılan kişi ve isimler

Nevres'in bu mersiyyesinde de doğal olarak en fazla Hz. Hüseyin'in isminin anıldığı, ayrıca şu isimlere yer verildiği görülmektedir: Hz. Peygamber/Ahmed-i Muhtâr/seyyid-i kevineyn/Mustafâ (Eserde Hz. Hüseyin'den sonra, doğrudan veya dolaylı olarak en fazla yer verilen isimlerden biri Hz. Peygamber'in ismi olup yer yer Hz. Fâtıma ile birlikte anılmıştır), Hz. Fâtıma (Mersiyyede çokça yer verilen bir diğer isim olup eserin altı, sekiz, dokuz, on, on bir, on dördüncü bentlerinde ve çoğunlukla kendisi kastedilerek, yer yer de Hz. Peygamber ile birlikte anılmıştır), Hz. Ali/Murtazâ/Haydar-Haydar-ı Kerrâr/Bû Turâb (Hz. Ali'nin ismi eserde daha çok çeşitli lakaplarıyla birlikte ve eserin bir, altı, on bir, on üç ve on dördüncü bentlerinde anılmıştır), Hz. Zeyn/Zeyn Âbidîn (Hz. Hüseyin'in küçük oğlu Zeynelâbidîn'in ismi eserin sadece dört ve on beşinci bentlerinde anılmış olmakla birlikte duyulan acı ve mâtem dört, beş, altı ve yedinci bentlerde onun ağzından dile getirilmiştir), Şâhbânû⁴ (Hz. Hüseyin'in hanımının ismi eserin sadece yedinci bendinde geçmekle birlikte, olaydan duyulan acı, yaşanan hüznün ve tutulan mâtem, sekizinci bentten başlayıp on üçüncü bendin sonuna kadar onun ağzından ifade edilmiştir); Yezid/Yezîd b. Muâviye (ismi eserde bir, iki, dört, sekiz, on, on bir, on iki ve on üçüncü bentlerde, bâzen tek başına bâzen de âliyle birlikte anılmış, yine kimi yerde açıkça lânetlenmiş, kimi yerde ise murâdına erdiği belirtilmiştir), Şımr/Şemir b. Zülcevşeyn (Yezid'in kumandanlarından biri olup ismi eserde iki, yedi, sekiz ve onuncu bentlerde ve bâzen tek başına bâzen de Yezid ile birlikte anılmış; kara yüzlü, kâtil ve lânetli olduğu dile getirilmiştir), İbn-i Ziyâd/Ubeydullah b. Ziyâd (Yezid'in kumandanlarından biri olup ismi eserde bir ve dördüncü bentlerde Yezid ile birlikte anılmıştır), Nemrûd, Cemşîd, Suâd, Selmâ, İsrâfil, Rûh-ı emîn/Cebre'îl/Cibrîl, Belkıs, Hz. Eyüp, Hz. Yâkup ve Hz. İdris.

Mersiyyenin bentlerinin muhtevâsı

Birinci bentte, ağırlıklı olarak muharrem ayının gelişi, mâhiyeti ve bu ayda yaşananlara dâir bilgi verilmiş, tekrar tekrar "Bu ayda..." denilerek okuyucunun dikkati yaşanan fâcia üzerinde yoğunlaşmaya, okuyucu bir tür mâtem havasına sokulmaya çalışılmıştır. Örneğin bu ayın gelmesiyle işret ve eğlencenin haram olduğu, Hz. Hüseyin'in bu ayda şehit edildiği, amel defteri kara Yezid'in ise bu ayda murâdına erdiği, bu hazin olay üzerine yerin ve göğün karalar giydiği, arşın sâkinlerinin bile yas tuttuğu, Yezid'in kin nehrinin bu ayda coşup taşıdığı ve yaşanan fâciadan dolayı dünya evinin yıkılıp gittiği, harap olduğu dile getirilmiştir.

İkinci bentte, Kerbelâ olayının yaşandığı gün "kazâya gebe, gökten yere belâların indiği kara bir gün, kıyâmetten haber veren ve bin yıla denk olan bir gün" şeklinde nitelenmiş, böyle bir günün yaşanmasından ötürü feleğe sitem edilmiş, Hz. Hüseyin'in şehâdetini neden engellemediği

⁴ Hz. Hüseyin'in hanımının ismi Şehribânû olmakla birlikte, bazı yöre ve eserlerde bu isme Şehribân veya Şâhbânû şeklinde yer verildiği bilinmektedir.

hususunda kader sorgulanmış, Hz. Hüseyin'in kazâya rızâ gösterdiği belirtilmiş, nihâyetinde bu olayın gerçekleşme sebebinin bir sır olduğu ve beşerin bunu idrâkten âciz olduğu ifade edilmiştir.

Ağırlıklı olarak yaşanan elim olaydan ötürü duyulan acı ve üzüntünün dile getirildiği, dolayısıyla mâtem ifadelerine fazlaca yer verildiği görülen üçüncü bentte, öncelikle yaşanan bu acı olaydan ötürü insanlığın zulüm ve haksızlıklar önünde duran güçlü seddinin yıkıldığı, kapı ve kilidinin kırıldığı dile getirilmiştir. Ayrıca, başa gelen bu musîbet karşısında iyisiyle kötüsüyle tüm insanların ağlayıp yanmasının uygun olduğu söylenmiş, aynı zamanda şehâdet olayından sahnelere yer vermek ve "yıkılmadın mı, utanmadın mı?" vb. sorular yönelmek hattâ Kâbe'yi harap etmekle suçlamak sûretiyle feleğe duyulan öfke dile getirilmeye devam edilmiştir.

Dördüncü bentte, yaşanan fâciadan duyulan acı, üzüntü ve tutulan mâtem bu kez Hz. Hüseyin'in küçük oğlu Zeynelâbidîn'in ağzından ifade edilmiştir. Zeynelâbidîn, olayı öğrendiğinde iki gözü iki çeşme ağlamaya başlamış, sanki Beytullah düşman tarafından yıkılmış gibi yapılan ah ve feryatlar karşısında hayrete düşmüş, kara tâlihin âl-i beyti neden böyle bir belâya düşürdüğünü sorgulamıştır. Bentte ayrıca gözlerden akan yaşlarla zeminin kana boyandığı, ah meşalelerinin gökyüzüne yükselip kıvılcımlar saçtığı, Zeynelâbidîn'in hayatta kalmış ve tüm bu kargaşayı görmüş olmaktan dolayı pişmanlık duyduğu, âdeta belinin kırıldığı, evinin yıkıldığı, gözünün çıktığı, dilinin tutulduğu, içinin yandığı ve ömrünün harap olduğu vs. dile getirilmiş, bendin sonunda ise Hz. Hüseyin'in şehit edilmesiyle İbn-i Ziyâd ile âl-i Yezid'in muratlarına erdiği belirtilmiştir.

Duyulan acı ve tutulan mâtem, tamamen Arapça olan beşinci bentte Zeynelâbidîn'in ağzından anlatılmaya devam edilmiştir. Bu meyanda o, belâya müptelâ olduğunu, pişman olduğunu, belânın kanını akıttığını, gözyaşlarının kanlı aktığını, musîbetlerin en zor şekilde cereyân ettiğini gördüğünü, Hz. Hüseyin'i, öldüğü toprak ağıt yakarken bıraktığını, bundan dolayı delilik içerisinde gecelese kınanamayacağını, gözünün uyanıklığa alıştığını, zamanın insanları dışlediğini ve musîbetlerini Hâşimoğullarına tahsis ettiğini gördüğünü dile getirmiştir.

Mâtemin yine Zeynelâbidîn'in ağzından anlatılmaya devam edildiği altıncı bentte, öncelikle Kerbelâ olayının en acıklı sahnelerinden biri olan Hz. Hüseyin'in mızrak üzerindeki kanlı başına değinilmiş ve mâtem sebebiyle gökyüzünün kan ağladığı belirtilmiştir. Akabinde Hz. Hüseyin'in ne denli değerli bir insan olduğu vurgulanmak sûretiyle feleğe, ondan ne istediği ve neden böyle bir şey yaptığı sorulmuş, ayrıca "Hz. Hüseyin'in mübârek başını bu hâlde görselerdi Hz. Fâtıma ile Hz. Peygamber acaba ne derlerdi?" sorusu yöneltilmiştir. Yaşanan olayın hayli acı olduğunu vurgulamak için, o gün gözlerden akan yaşların Nemrûd'un ateşi üzerine dökülmesi hâlinde onu bile söndürecek güçte olduğu dile getirilmiş, yaşananlar karşısında feleğin çarkının hâlâ nasıl yıkılmadığına şaşıldığı ifade edilmiştir. Ayrıca, tutulan mâtem sebebiyle göğün perdelerinin yırtıldığı, cennetteki kara yağız gençlerin bile saçlarını yolduğu belirtilerek yaşanan üzüntü ve şaşkınlık dile getirilmeye devam edilmiştir.

Diğerlerinden iki mısra daha fazla olan yedinci bentte, hem Hz. Hüseyin'in övgüsüne ve olaydan sahnelere yer vermeye, hem olaydan ötürü duyulan üzüntü, tutulan mâtem Zeynelâbidîn'in ağzından dile getirilmeye, hem de "ne oldun? neyledin?" denilerek feleğin sorguya çekilmesine devam edilmiştir. Aynı zamanda feleğe duyulan sitem ve öfkenin dile getirildiği bendin sonunda, bu kez acı haberin Hz. Hüseyin'in hanımı Şâhbânû'ya eriştiği, duyduğu acı ve hüznü, ah ve esef edip elini dizine vurarak dile getirmeye başladığı ifade edilmiştir.

Duyulan acı, hüznü ve tutulan mâtem, tamamı Farsça olan sekizinci bentten başlanıp neredeyse eserin sonuna kadar Şâhbânû'nun ağzından dile getirilmiştir. Bu meyanda Kerbelâ'da yaşanan kargaşadan, Hz. Hüseyin'in katledilmek sûretiyle hakkının elinden alındığından, bu elim olay yaşanırken kıyâmetin neden kopmadığından, yine bu olay karşısında cennette Kevser yerine

kan aktığından, gökyüzünün iki mavi gözünün kan ağladığı gibi kaderin bile yüzünün kızarıp mahcup olduğundan bahsedilmiştir.

Dokuzuncu bentte, bir yandan feleğe duyulan sitem ve öfke âdetâ bir soru bombardımanı eşliğinde ve yine Şâhbânû'nun ağzından dile getirilmeye, bir yandan da olaydan kesitler eşliğinde Hz. Hüseyin övülmeye devam edilmiştir. Bu meyanda örneğin, yaşanan acı olayı gelip görmeleri hâlinde feleğin, Hz. Peygamber ile Hz. Fatma'ya nasıl bir mâzeret ileri süreceği, nereye gideceği ve kime sığınacağı sorulmuş, Hz. Hüseyin'i musîbet oklarına siper ettiği için boyunun keman gibi bükülmesinin kaçınılmaz olduğu ifade edilmiştir. Bentte ayrıca bu mâtemin ateşine dayanabilecek olsa, güneşin bile baş açık vaziyette yeryüzüne ineceğinden söz edilmiş, son olarak Belkıs'ın bu şehitlerin bulunduğu yere gelip mâtem tutması, İdris aleyhisselâm'ın da onların kefenlerini gözyaşı ile yıkayıp biçmesi isteği dillendirilmiştir.

Onuncu bentte bu vahim olayın meydana gelişi, Hz. Hüseyin'in mağlup Yezid'in ise gâlip oluşu bu kez takdir üzerinden sorgulanmış, bentte ayrıca hem Hz. Hüseyin'in faziletleri sıralanmaya, hem de duyulan acı ve öfke yine Şâhbânû'nun ağzından dile getirilmeye devam edilmiştir. Bendin sonuna doğru ah okunun arşa doğru kanatlandığı, Hz. Hüseyin'in boğazına değen kılıcın kan ağladığı belirtilmiş; bent, Hz. Hüseyin'in şehit edilmesinde büyük payı olan Şimr'e yöneltilen, "Ey kara yüzlü Şimr! Eteğini bunca ah dumanının tutmasından başka eline geçen ne oldu?" sorusuyla sonlandırılmıştır.

Yine Şâhbânû ağzından olmak üzere on birinci bentte "Hüseyin midir?" sorusu tekrar tekrar sorulmak sûretiyle bir yandan Hz. Hüseyin'in kan içinde ve susamış bir hâlde yatışı, toprağa düşüşü tasvir edilmiş, bir yandan da Hz. Hüseyin için övgüde bulunulmuş, duyulan acı ve üzüntü dile getirilmeye devam edilmiştir. Ayrıca böyle bir fâcianın yaşanmasında Hz. Hüseyin'in rolü olmadığı gibi bir de İbn-i Ziyâd'ın zulmüyle zelil olduğu ve âl-i Yezid'in musîbetine uğradığı belirtilmiştir. Bent, "Bu zulmü gören güneşin gözü kara olmaz mı, göz ağlamaz mı, ciğer parça parça olmaz mı?" sorularıyla nihâyete erdirilmiştir.

On ikinci bentte, Hz. Hüseyin'in katlinden duyulan acı ve yaşanan şok, bu kez "Acaba hâlâ ayla güneş doğar mı, yüce çarh devreder mi, göğe yükselen yıldırımlı ahlarla Rûh-ı emîn'in makamı tutuşmadı mı, bu ah ve inleme yoksa göğe yetişmedi mi, bu kara haber yoksa Hz. Peygamber'e erişmedi mi, duymadı mı?" vb. sorularla yine Şâhbânû'nun ağzından dile getirilmiştir. Bentte ayrıca, lânetlenmiş Yezid'in, Hz. Hüseyin ve Ehl-i beyt'e karşı işlediği bu cinayetle dinde kapanması güç bir gedik açtığı, bu fâcia sebebiyle yerin kan ağladığı, zamanın kara elbise giydiği belirtilmiştir. Bendin sonunda, Hz. Hüseyin'in öldürülmüş ve ehlinin de toprakta başsız yattığı, kaderin böyle bir hâlde nasıl tahammül ettiğinin ise bilinmediği ifade edilmiştir.

Nevres'in sözü aldığı değerlendirilen on üçüncü bentte, ilk olarak yine feleğe seslenilmiş ve ona, bu yaşananları neden yaptığı ve Ehl-i beyt'in hüznü deryâsına batmasına Allah'ın razı olup olmayacağı sorusu yöneltilmiştir. Akabinde Yezid'in yaptığını bir kâfirin bile aslâ yapmayacağı dile getirilmiş, ilerleyen mısralarda ise Hz. Hüseyin'in şehâdet şerbetini içmesinin bir kader dâhilinde gerçekleştiği ifade edilmiş, bir nevi teselli ve teslimiyet sadedinde bu elim sonuç kabullenilmiştir. Bendin sonuna doğru Hz. Hüseyin'in ve beraberindekilerin şehâdet şerbetini içip Hz. Ali'ye katıldıkları, artık kara elbiseli kalemin deyip söyleyeceği bir şey olmadığı, bu hüznü mektubun takdir eliyle dürülüp büküldüğü dile getirilmiştir.

Yine Nevres'in ağzından kaleme alındığı değerlendirilen on dördüncü bent şâirin, Hz. Hüseyin'in düşmanlarıyla savaştığı esnâda Cebrâil aleyhisselâmın onun yanına gelip nesebinin, yaratılışının ve özünün pak olduğunu söyledikten sonra, Hz. Peygamber'in kendisini beklediğini haber verdiğini işittiğini belirtmesiyle başlamıştır. Devamında, bu sözü duyması üzerine Hz. Hüseyin'in kılıcını Cebrâil aleyhisselâma verdiği, vedâ edip cennete yöneldiği, arşa uçup şerefli cedlerini bulduğu, tüm cennet ehlinin onu karşılamak üzere selama durduğu, Hz. Ali ile Hz. Fatma'nın da onu beklediği, birbirine kavuşma anında yaşanan sevinç ve coşkudan bütün arşın

çalkalandığı, Allah'ın bütün meleklerinin onun pak rûhunu karşıladıkları belirtilmiştir. Bent, Nevres'in artık bundan ötesini idrâk edemediğini ve bu hususta âciz olduğunu belirtmesiyle sona ermiştir.

Eserin aynı zamanda son bendi olan on beşinci bent de bütünüyle mâteme ayrılmıştır. Bu çerçevede, Zeynelâbidîn iki gözü iki çeşme ağlamaya başladığında Hz. Peygamber'in tüm ümmeti kan ağlayıp karalar giymiş, ağlamaya Fırat ve Dicle nehirleri de katılmıştır. Bentte ayrıca ve de Hz. Hüseyin'in mücadelesinden sahnelere yer verilmek sûretiyle, sîneyi delip geçen okun Hz. Hüseyin'in tenine her dokunuşunda arşdan "Hüseyin Hüseyin" seslerinin gelmekte olduğu, yerden göğe kara ağıt dumanlarının yükseldiği, Hz. Hüseyin'in toprağa düşmesi üzerine ağlamamanın mümkün olmadığı, dolayısıyla artık ağlamanın göze sanki farz-ı ayın olduğu dile getirilmiştir. Bent ve de eser, böylesine hazin bir olay karşısında gökte Cebrâil aleyhisselâmın bile "vâ Hüseyin" diyerek ağladığının belirtilmesi ve Nevres'in, "Ben de gözümü vâ Hüseyin diyerek Nîl etmeyeyim mi?" şeklinde son bir soru sormasıyla nihâyete ermiştir.

Sonuç

Nevres'in bu mersiyesi de tıpkı ilk mersiyesi gibi, işlenen konunun Hz. Hüseyin'in şehâdeti ve tutulan mâtem olmasının da etkisiyle, son derece samimî bir üslupla kaleme alınmış, bilhassa Kerbelâ olayından yansıtılan sahneler, bu eserde de hayli hüznü ve yürek burkan bir şekilde tasvir edilmiştir.

Nevres, sâde bir dil kullandığı eserini teşbih, teşhis, istiâre, tecâhül-i ârifâne ve istifham sanatlarının da yardımıyla yer yer teatral bir metin hâline getirmiştir. Nevres'in duygu ve düşüncelerini, bilhassa Hz. Hüseyin'in hanımı Şâhbânû ile küçük oğlu Zeynelâbidîn'in ağzından dile getirdiği bentler, aynı zamanda eserin en hüznü ve en etkileyici bölümlerini oluşturmuştur.

Eserde, Kerbelâ mersiyelerinde geleneksel olarak ele alınan konu veya fasılların neredeyse tamamına yer verilmiş olmakla birlikte, bunlar yine daha çok eserin tümüne yayılmış bir hâlde ve içiçe olacak şekilde işlenmişlerdir.

Nevres bu mersiyesinde de Kerbelâ mersiyelerinde yaygın olarak kullanılmayan nazım şekillerinden birini ve çok az kullanılmış olan bir aruz kalıbını tercih etmiş; çoğunlukla kafiye-i mürdefelere yer vermiş, redifleri ise çok az kullanmıştır.

Nevres'in bu mersiyesinin de ayrıntılı bir şekilde tanıtılıp metninin tamamının neşredilmesiyle, hem mersiye edebiyatımızın az bilinen bir eseri gün yüzüne çıkartılmış, hem de on dokuzuncu yüzyılda kaleme alınmış olan diğer Kerbelâ mersiyeleri arasındaki yerini tespite yönelik daha ayrıntılı araştırmalara kapı aralanmıştır.

Son söz olarak belirtmek gerekirse, Kerbelâ mersiyelerinde anılması gelenekselleşmiş fasılların Nevres'in bu mersiyesinde de ayrıntılı bir şekilde işlendiğini, kullanılan dil ve üslubun da konunun önemine yaraşır bir hassasiyete sahip olduğunu, dolayısıyla bu mersiyesinin de gerek bütünüyle, gerekse kendi döneminde kaleme alınmış olan Kerbelâ mersiyeleri içerisinde önemli bir yere sahip olduğunu düşündüğümüzü, ayrıca kaynaklarda bu minval üzere yapılan değerlendirmelere katıldığımızı belirtmek isteriz.

Mersiyelerin şekil ve muhtevâ özellikleri bakımından genel bir karşılaştırması

Bâzı tespitlerde bulunulmuş olmasına rağmen, Nevres'in her iki mersiyesinin de basım tarihlerini, elimizdeki verilerden hareketle, tam olarak belirlemek mümkün olmamıştır. Bununla birlikte ilk mersiyesinin aksine, ikinci mersiyesinin dîvânda yer almamış olmasından da hareketle, ilkinin dîvânın basım tarihi olan 1290 yılı öncesinde veya içerisinde, ikincisinin ise 1290 yılı sonrasında basılmış olabileceğini düşünmek mümkündür.

Nevres'in ilk Kerbelâ mersiyesi olarak bilinen *Mersiye-i Hazret-i Hüseyin'in* yazma nüshaları da olmakla birlikte, *Mersiye-i Kerbelâ'nın* sadece matbu nüshasının olduğu belirlenmiştir.

Nevres, ilk mersiyesini Muhteşem-i Kâşânî'nin *Kerbelâ Mersiyesi'*nden esinlenerek kaleme aldığını dile getirmiş ancak, ikinci eserinde bu vb. herhangi bir kayda yer vermemiştir.

Her iki mersiyede de Kerbelâ mersiyelerinde pek tercih edilmeyen nazım şekli ve aruz kalıpları kullanılmıştır. İki mersiye de terkîb-i bent nazım şekliyle yazılmış, mersiyelerin bentleri, ikinci mersiyenin yedinci bendi hâriç, 16'şar mısradan oluşmuştur. İlk mersiyenin bent sayısı 12, ikincisinin ise 15'tir. Bu meyanda ilk mersiyenin toplam mısra sayısı 192, ikincisinininki ise 242'dir. İlk mersiyenin kalıbı *Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün*, ikinci mersiyenininki ise *Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün*'dür.

Her iki mersiyede de kafiye çeşidi olarak daha ziyâde kâfiye-i mürdefeler tercih edilmiş, rediflere ise fazla yer verilmemiştir.

Nevres'in ilk mersiyesi, birkaç Arapça mısra dışında, tamamen Türkçe olmasına karşın, ikinci mersiyesinin bir bendi Farsça, bir bendi ise Arapça kaleme alınmıştır.

Şâirin her iki mersiyesinde kullandığı dil, genel olarak sâde ve akıcı, üslubu da son derece samimidir. Mersiyelerde, bilhassa Ehl-i beyt mensuplarının ağzından anlatılan sahneler, son derece dokunaklı olup hem eserlere teatral bir metin havası kazandırmış, hem de mersiyelerin en etkileyici bölümlerini oluşturmuştur. Nevres'in ilk mersiyesinin bâzı mısraları, "Tâhir ilâhî" olarak bestelenmiş ve tekkelerde uzun yıllar okunan seçkin eserler arasında yer almıştır (Yılmaz, 2006: 34, 157).

Her iki eserin muhtevâsı da Kerbelâ mersiyelerinin genel muhtevâsına uygun olmakla birlikte Nevres, mersiyelerde işlenmesi gelenek hâline gelmiş olan belli başlı bölüm, konu ve fasılları her iki mersiyesinde de herhangi bir başlığa yer vermeden ve çoğunlukla karışık bir şekilde, birçok bende yayılmış hâlde içiçe işlemiştir. Bu çerçevede Nevres, muharrem ayının gelişi faslına her iki mersiyesinin de ilk bentlerinde ve müstakil olarak yer vermiştir.

Şâir, feleğe sitem/öfke faslında ilk mersiyesinde feleğe karşı daha yumuşak bir tavır takınmış, yaşanan fâciadan onu doğrudan sorumlu tutmamış, daha ziyâde bâzı olumsuz nitelermelerle anmakla yetinmiştir. İkinci mersiyesinde ise aksi bir tavır sergileyerek yaşananlardan büyük oranda feleği sorumlu tutmuş, âdeta yakasına yapışıp sarsmak sûretiyle onu hesâba çekmiştir.

Yas/mâtem faslı her iki eserde de yoğun olarak işlenmiş, bununla birlikte yaşanan acı ve tutulan mâtemin âile yakınlarının, bilhassa Zeynelâbidîn'in ağzından anlatıldığı bentlere, ikinci mersiyede daha fazla yer verilmiştir. Hz. Hüseyin'in hanımı olarak ilk mersiyede Şehribânû, ikinci mersiyede ise Şâhbânû ismi tercih edilmiştir.

Hz. Hüseyin'in övgüsüne her iki mersiyede de yer verilmiş olmakla birlikte, onu niteleyen kelime, tamlama ve ibârelere ilk mersiyede, ikinci mersiyeden daha fazla yer verilmiştir.

Nevres'in, Kerbelâ olayına ilişkin sahnelere yoğun bir şekilde yer verdiği bentler, ilk mersiyesinde sayıca daha fazladır.

Her iki mersiyede de gerek Hz. Hüseyin, gerekse şâirin kendisi için dile getirilmiş olan bir hayır duâ ibâresine rastlanmamıştır. Yine her iki mersiyede Yezid ve adamlarına yönelik müstakil bir bedduâ faslı da bulunmamaktadır. Bununla birlikte iki eserde de Yezid ve adamlarının birçok olumsuz sıfatla nitelendirildiği hattâ yer yer alenen lânetlendikleri, ikinci mersiyenin bu tür ibâreler bakımından bir miktar daha yoğun olduğu görülmüştür.

Mersiyelerde Hz. Hüseyin'in dışında anılan kişi ve isimlere baktığımızda ise gerek dinî, tarihî gerekse efsanevî kişi kadrosu ve bunların eserde geçme sıklıkları bakımından ikinci mersiyenin daha zengin olduğu görülmektedir. Örneğin ilk mersiyeden farklı olarak ikinci mersiyede Yezid'in adamlarından ayrıca İbn-i Ziyâd'a; dinî, tarihî ve efsanevî isimlerden ise Nemrûd, Cemşid, Suâd,

Selmâ, İsrâfil, Rûh-ı emîn/Cebre'ül/Cibrîl, Belkıs, Hz. Eyüp, Hz. Yâkup ve Hz. İdris'e yer verilmiştir.

Her iki mersiyenin bentlerinin muhtevâları karşılaştırıldığında ise gerek ilgili bölüm, konu ve fasıllar, gerekse bunların işlenişi bakımından büyük oranda benzer bir yapı ve plana sahip oldukları görülmektedir. Esasen, diğer Kerbelâ mersiyelerinde de olduğu üzere, Nevres'in mersiyelerinde de temel olarak Hz. Hüseyin'in şehâdeti merkezde olacak şekilde Kerbelâ olayından türlü sahnelere, Hz. Hüseyin'in ne denli değerli bir zât olduğunu belirtme sadedinde övgü faslına yer verilmesi ve bu elim olaydan duyulan acıyla birlikte tutulan mâtemin hem şâir, hem de bâzı Ehl-i beyt mensuplarının ağzından dile getirilmesi söz konusu olmuştur.

Kaynakça

- ARSLAN, Mehmet-ERDOĞAN, Mehtap (2009), *Kerbela Mersiyeleri*, Tunceli: Tunceli Üniversitesi Alevilik Uygulama ve Araştırma Merkezi Yay.
- ÇAĞLAYAN, Bünyamin (1997), *Kerbelâ Mersiyeleri*, Ankara: Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi.
- İSEN, Mustafa (1993), *Acıyı Bal Eylemek, Türk Edebiyatında Mersiye*, Ankara: Akçağ Yay.
- KAYA, Bayram Ali (2017), *Osman Nevres Dîvânı*, İstanbul: Kesit Yay.
- KAYA, Bayram Ali (2020), *Osman Nevres Dîvânı*, <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/76247,osman-nevres-divanipdf.pdf?0> [Erişim Tarihi: 02 Ocak 2022].
- KAYA, Bayram Ali (2021b), "Mersiye-i Kerbelâ (Nevres)", *Türk Edebiyatı Eserler Sözlüğü*, <http://tees.yesevi.edu.tr/madde-detay/mersiye-i-kerbela-nevres>. [Erişim Tarihi: 14 Ocak 2022].
- KAYA, Bayram Ali (2022), "Osman Nevres'in Kerbelâ Mersiyeleri I: Mersiye-i Hazret-i Hüseyin", *Divan Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, 28, İstanbul 2022, 267-295.
- Osman Nevres (yayın tarihi yok), *Mersiye-i Osman Nevres*, İstanbul: Tasvîr-i Efkâr Matbaası, 8 s.
- Ödemişli Hoca-zâde M. Muammer, "Osman Nevres Efendi ve Âsârı", *Mahfel*, 5/55, Cumâde'l-ûlâ 1343, 132.
- ÖZGÜL, M. Kayahan (1999), *Osman Nevres, Hayâtı ve Eserleri*, Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Yay.
- YILMAZ, Mehmet Yalçın (2006), *Türk Din Musikisinde Mersiyeler ve Mersiyehanlar*, İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi İslam Tarihi ve Sanatları Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi.

Metin***

Mersiye-i Kerbelâ

Mefâ'ilün Fe'ilâtün Mefâ'ilün Fe'ilün

I

Muharrem erdi yine 'ayş u şâdi oldu harâm

Bu ayda oldu Yezîd-i siyâh-nâme be-kâm

Bu ayda oldu Hüseyin ibn-i Murtazâ mecrûh

Bu ayda ya'ni şehîd oldu ol imâm-ı hümâm

Bu ayda oldu ten-i pâki zahm-dâr-ı kazâ

Bu ayda oldu ciğer-gâhı çâk çâk-i sihâm

Bu ayda ol 'alem-i arş ser-nigûn oldu

Bu ayda etdi o dürr-i yetîm hâki makâm

Bu ayda karaların giydi âsumân u zemîn

Bu ayda garka-i bahr-i musîbet oldu enâm

Bu ayda düşdü dil-i kudsiyân-ı 'arşa nehîb

Bu ayda mâteme sükkân-ı 'arş kıldı kıyâm

Bu ayda cûşa gelip taşdı nehr-i gayz-ı Yezîd

Fırât u Dicle'ye akdı bütün mesâ'ib-i Şâm

Bu ayda dağlara indi savâ'ik-ı mâtem

Yıkıldı gitdi harâb oldu hâne-i 'âlem

II

Ne kara gündü o gün kim kazâyı hâmil idi

Sipihirden bu belâlar zemîne nâzil idi

Zamân mühîn ü belâ reh-zen ü sitem hûn-rîz

Yezîd şerr ü esef seyf ü Şimr kâtil idi

*** Makalede metnin popüler transkripsiyonlu şekline yer verilmiş, bununla birlikte, inceltme veya uzatma bildiren şapkalar ile hemzeler, kelime başı, ortası ya da sonundaki ayınlar gösterilmiş, kelimelerin ve eklerin okunuşunda çoğunlukla günümüzdeki şekilleri tercih edilmiştir. Ayrıca, özel isimlere getirilen iyelik, durum ve bildirme ekleri de kesme işaretiyle ayrılmıştır.

Komazdı kim yere düşsün sütûnları âhın
 Sipihir yoksa o gün inhidâma mâ'il idi
 O dem ne demdi ki verdi haber kıyâmetden
 Eđerçi bir gün idi biñ yıla mukâbil idi
 Kazâya verdi rızâ yoksa isteseydi Hüseyin
 Bir âh-ı germ ile yakmak cihânı kâbil idi
 Ne etdi neyledi neydi bu şûriş ü bu belâ
 'Aceb sipihre bu âşûbdan ne hâsıl idi
 Muhâfaza edemez miydi isteseydi kader
 Serin esirgemeğe tığden ne hâ'il idi
 Bu sırrı hâsılı idrâkden beşer 'âciz
 Ki hayret olmuş idi hem hicâb hem hâciz

III

Yıkıldı sedd-i sedîdi cihâniyânıñ hep
 Kırıldı bâb u kilîdi cihâniyânıñ hep
 Sezâdır ağlasa hem yansa bu musîbet için
 Eğer şakî vü sa'îdi cihâniyânıñ hep
 Tek olmayaydı o şehzâde bu elemle musâb
 Nihân olaydı bedîdi cihâniyânıñ hep
 Ser-i mübârekine tığ isâbet etdikçe
 Siyâh olurdu sefîdi cihâniyânıñ hep
 Yıkılmadıñ mı felek sen ki oldu gadriñ ile
 Mehân imâm-ı reşîdi cihâniyânıñ hep
 Kesilmediñ mi o gün sen ki tığ-i düşmen ile
 Kesildi habl-i verîdi cihâniyânıñ hep
 Çerâğı sönmedi mi âfitâbıñ ol gün
 Ki söndü şem'-i ümîdi cihâniyânıñ hep

Utanmadıñ mı o şehzâdeyi musâb etdin

Melâz-ı 'âlem olan Ka'be'yi harâb etdin

IV

Olunca vâkı'adan Zeyn Âbidîn âgâh

İki gözünden iki Nîl açup dedi eyvâh

Nedir bu girye vü feryâd u âh u vâveylâ

Meğer ki düşmen elinde yıkıldı Beytullâh

Ne oldu neydi sebep kangı kara gün doğdu

Ki âl-i beyti düşürdü belâya baht-ı siyâh

Boyandı kana zemîn eşk-rîz olup dîde

Şerâre saçdı çıkup âsumâna meş'al-i âh

Bu gîrudârı bu âşûbı görmeyeydi gözüm

Edeydi kâşki Allâh ömrümü kûtâh

Tegallüb eyledi sad hayf sad hezâr efsûs

Bu çîre hamle-i şîrâne hîle-i rûbâh

Belim kırıldı yıkıldı evim gözüm çıkdı

Dilim tutuldu içim yandı ömrüm oldu tebâh

Düşüp Hüseyin mesâf-ı belâda oldu şehîd

Murâda erdiler İbn-i Ziyâd u âl-i Yezîd

V⁵

Bülîtü vâ nedemî ve'l-belâ erâka demî

Ve-lâ 'ucâbe izâ sırtu lâ-erâ kademî

⁵ V: Belâya mübtelâ oldum, âh pişmanlığım! Belâ kanımı akıttı. Eğer ayağımı göremeyecek olursam buna şaşılmaz. Gözyaşlarımın kan ile karışmış olarak aktığını görüyorum. Gazâ'nın közleri Zî-selem'de tutuşturuldu. Suâd ve Selmâ yas tutarak gözyaşı dökerler ve İzam'dan şimşekler çakar. Musîbetlerin en zor şekilde cereyân ettiğini görüyorum. Kırık kalbim bana sıkıntılar telkin ediyor. Hüseyin'i, öldüğü toprak ağıt yakarken bıraktım. Bundan dolayı delilik içerisinde geceleşem kınanmam. Fırat'ın damlaları yağmurdan haber veren şaşkın bir göz gibi akar oldu. Bırakın gözyaşlarım Hüseyin'den sonra aksın. Gözüm uyanıklığa alıştı, uyumadı. Zamanın, insanları dişlediğini ve Hâşimoğulları'na musîbetlerini tahsis ettiğini görüyorum (Bendin transkripsiyonunu ve günümüz Türkçesine çevirisini yapan Arş. Gör. M. Tarık Ablak'a teşekkür ederim).

Erâ dumû'î memzûceten cerat bi-demi
 Ve ûkidet cemerâtu'l-Gazâ bi-Zî-selemi
 Beket Su'âdu ve Selmâ tesubbu nâ'iyeten
 Dumû'ahâ ve telûhu'l-burûku min idami
 Ere'l-mesâ'ibe tecrî 'aliyyu as'abihâ
 Ve telkînu fu'âdî el-hazîm fî'l-limemi
 Lekad teraktü Hüseyne yenûhu makteluhû
 Ve lâ ülâmu izâ bittü minhu fî hiyemi
 Ve esbahat 'abarâtu'l-Furâti sâfihaten
 Ke-'ayni hâ'imetin ahbaret 'ani'd-diyemi
 Zerû dumû'î ba'de'l-Hüseyne câriyeten
 Ta'avvedet mukilî bi's's-sühâdi lem tenemi
 Erâ'z-zamâne tenûşu'l-verâ nevâbihâ
 Ve hassasat li-Benî Hâşime mesâ'ibehâ

VI

Ser-i Hüseyne midir nîze üzre hûn-âlûd
 Ki mâtemiyle kan ağlar bugün sipihr-i kebûd
 Felek ne ister idiñ dûdmân-ı Haydar'dan
 Ki hasm-ı cân olup ol dûdmâna saldıñ dûd
 Bu tîre neş'e ile bî-hod oldu mevt ü hayât
 Yolun şaşırđı bu hayretle bûd hem nâ-bûd
 'Aceb ne derler idi Fâtımayla Peygamber
 Göreydiler o ser-i pâki böyle hâk-endûd
 Çi dûd hâst ez-în dûdmân nemî-dânem⁶
 Ki ez-harâret-i û sine sûht cân fersûd

⁶ Bu ocaktan ne tür bir duman yükseldi bilmiyorum, öyle ki onun harâretinden yürek yandı, can da yıprandı.

Akaydı üstüne anıñ o gün akan yaşlar
Sönerdi şübhesiz olsaydı âteş-i Nemrûd
Be-hayretem ki çerâ çarh-ı âsumân ne-şikest⁷
Ez-ân belâ ki ber-âşûb-ı Kerbelâ eفزûd
Bu mâtem ile göğüñ yırtılırdı perdeleri
Saçın yolardı behiştîñ siyâh-çerdeleri

VII

O nûr-ı pâk ki salmışdı sâye hurşîde
Bağışlamışdı lebi rûh huld-ı câvîde
O dürr-i pâk ki tartılmamış iken feleke
Dirîğ k'oldu terâzû-yı gamla sencîde
Ne oldu neylediñ ey çarh-ı pür-sitîz nedir
Bu etdiğîñ sitem-i nâ-şenîde nâ-dîde
O ser ki sığmaz idi âleme büyüklükden
Kim eyledi ham-ı çevgân-ı Şimr'e güncîde
Görür mü vech-i safâ rûy-ı şadumânî kim
Hezâr hâr-ı esef batdı çeşm-i ümmîde
O ser-firâz ki bulmuş olaydı na'leynin
Ger âfitâb değışmezdi tâc-ı Cemşîd'e
Ne oldu bilmedim eyvâh kim o gülşen-i kuds
Esip semûm-ı belâ servin etdi rencîde
Hayâ bu vâkı'ayı görmemek için gözünü
Hicâb-ı hayret ile eylemişdi pûşîde
Erince bu haber-i telh Şâhbânû'ya
Dedi urup elin âh u esefle zânûya

⁷ Kerbelâ kargaşasına eklenen bu felâketten dolayı feleğın çarkı nasıl kırılmaz (feleğın döngüsü nasıl son bulmaz), hayretler içindeyim.

VIII⁸

Nazar konîd ki der Kerbelâ çi âşûb-est
 Hüseyin küşte vü hakk-ı Hüseyin mağsûb-est
 Be-nefh-i Sûr çerâ ber-nehîzed İsrâfil
 Ki cism-i pâk-i Hüseyin-i 'Alî leked-kûb-est
 Ger âb-ı dîde revân-est şâyedem k'imrûz
 Merâ musîbet-i Eyyûb u hüzn-i Ya'kûb-est
 Eğer behişt b'egrîd becâ-yı Kevser hûn
 Sized ki Fâtumâ-râ hûn zi-dîde meskûb-est
 Zebân çi gûyed ez-în vak'a-i cihân-âşûb
 Ki 'akl münselib încâ şu'ûr meslûb-est
 Be-hakk u bâtil eğer b'engerî garîb âyed
 Ki gâlib-est Yezîd ü Hüseyin mağlûb-est
 Ne-bes dü çeşm-i kebûd-ı sipihr hûn b'egrîst
 Zi-reng-i vâkı'a takdîr nîz mahcûb-est
 Gelû-yı pâk-i Hüseyin-est ü tîğ-i Şimr-i la'în
 Çirâ zemîn ne sipihr-est ü âsumân ne zemîn

IX

Ne eylemiş idi ol yâdigâr-ı hayr-ı beşer
 Ki eylediñ anı ey rûzigâr haste-ciğer
 Düşünmediñ mi ki 'arş-ı mecîde seyl yürür
 Ki halk-ı âlemi ağlatdıñ ey felek bu kadar

⁸ VIII: Kerbelâ'da nasıl bir kargaşa olduğuna bakınız. Hz. Hüseyin katledilmiş ve hakkı da elinden alınmış. Hz. Hüseyin'in tertemiz vücudu tekmelenirken İsrâfil neden hâlâ Sûr'a üflemez. Bugün gözyaşlarım akıyorsa bunun sebebi, [Kerbelâ'da yaşananların] bana Hz. Eyyûb'un başına gelen dert ve Hz. Yâkub'un hüznü gibi olmasındandır. Eğer cennette Kevser yerine kan akıyorsa Hz. Fâtuma'nın gözlerinden kan dökülmesi sebebiyledir. Dünyayı karıştıran bu olay için dil ne söylesin? Ki burada akıl yitirilmiş, şuur da kaybedilmiş. Eğer hak ve bâtila bakıyorsan Yezid'in gâlibiyeti ve Hz. Hüseyin'in mağlûbiyeti sana garip görünür. Bu olayın etkisiyle gökyüzünün iki mavi gözü kan ağladığı gibi kaderin bile yüzü kızarmış, mahcup olmuştur. Nasıl yer gökyüzü, gökyüzü de yer değilse Hz. Hüseyin'in temiz boynu ve lânetli Şimr'in kılıcı [arasındaki fark da] böyledir (Bendin transkripsiyonunu ve günümüz Türkçesine çevirisini yapan Dr. Öğretim Üyesi Orhan Kaplan'a teşekkür ederim).

O cism-i pâk ki âhen erirdi şerminden
Görünce anı nasıl oldu tîre râh-güzer
Ne öZR ederdîñ o gün sen ‘aceb bu hâdiseyi
Gelip göreydi eğer Fâtımayla Peygamber
Kime gider sığınırsıñ nider ne işlersin
Dolar o gün ki figânımla ‘arsa-i mahşer
Bükülmesin mi seniñ kâmetiñ kemân gibi kim
Musîbet oklarına eylediñ Hüseyñ’i siper
Tahammül eyleyebilseydi sûz-ı mâtemine
İnerdi yeryüzüne âfitâb bürehne-ser

Bu küştegâna gelip mâtem eylesin Belkîs

Yuyup sirişk ile biçsin kefenlerin İdrîs

X

Bu şiveye nasıl etdiñ tahammül ey takdîr
Muzaffer âl-i Yezîd âl-i beyt hâr u esîr
Nasıl beyân edebilsin beşer bu vak’ayı kim
Zebân-ı hâmeye âteş düşer yanar ta’bîr
Hüseyñ o nûr-ı dü çeşm-i cenâb-ı Fâtıma kim
Dü çeşm-i Ahmed-i Muhtâr idi anıñla karîr
Açıldı sînesine yaralar o gün gûyâ
Musîbet âyetini eyledi kazâ tefsîr
Özü yanar gözü leb-rîz-i hûn olur bî-şek
Bu vak’ayı nazarında kim eylese tasvîr
Bir âyineydi belâ-hîz o gün kazâ gûyâ
Ki cevherinde görünmezdi sûret-i tağyîr
Per açdı nâvek-i âh uçdu ‘arşa ol dem kim
Düşüp gelû-yı Hüseyñ’e kan ağladı şemşîr

Ne oldu hâsılın ey Şimr-i rû-siyâh seniñ

Ki tutdu dâmeniñi bunca dûd-ı âh seniñ

XI

Bu kan içinde yatan teşne-leb Hüseyin midir

'Aceb Hüseyin midir bu 'aceb Hüseyin midir

Bugün türâba düşen Bû Türâb'ın oğlu mudur

Kılan yürekleri pür-hûn bu şeb Hüseyin midir

Bu mudur ol kim ayağın öperdi dâye-i kuds

Bu sine-çâk o 'âlî-neseb Hüseyin midir

Sufûf-ı âfet ile doldu mu mesâf-ı belâ

O rezm-gehde mübâriz-taleb Hüseyin midir

Mühân-ı İbn-i Ziyâd ü musâb-ı âl-i Yezîd

Bu telh-kâm o fahr-i 'Arab Hüseyin midir

Hüseyin için mi bu hengâme-i belâ vü sitem

Kazâ riyâsetine müntehab Hüseyin midir

Bu tîr-horde ciğer nûr-ı çeşm-i Fâtıma mı

Bu ser-nihâde be-hûn bî-sebeb Hüseyin midir

Görüp güneş gözü bu gadri kara olmaz mı

Göz ağlamaz mı ciğer pâre pâre olmaz mı

XII

Tarar mı zülfünü hûrî akar mı mâ-ı ma'în

Doğar mı ayla güneş devr eder mi çarh-ı berîn

Bu dûd-ı sâ'ika-engîzden ki çıkdı göğe

Tutuşmadı mı 'aceb âşiyân-ı Rûh-ı emîn

Niçün tutulmadı mâh u niçün tutuşmadı mihr

Yetişmedi mi göğe yohsa bunca âh u enîn

Haber erişmedi mi Mustafâ'ya duymadı mı

‘Aceb bu vak’ayı ol pâdişâh-ı kişver-i dîn
Geliñ görün bu yatan Kerbelâ şehîdlerin
Ne rahne açdı bakın dîne ol Yezîd-i la’în
Zemîn kan ağladı giydi siyâh câme zamân
Boyandı hûn-ı Hüseyin ile ol zamân ki zemîn
‘Aceb bu vak’a-i cân-sûza ağlamaz mı kader
Bu vak’adan ‘aceb olmaz mı Cebre’îl hazîn
Hüseyin küşte vü ehl-i Hüseyin hâk-be-ser
Tahammül eyledi bilmem nasıl bu hâle kader

XIII

Ne eylediñ buña ey çarh olur mu râzı Hak
Ki âl-i beyt ola deryâ-yı hüzne müstağrak
Kan ağlamaz mı Müselmân olan bu vak’aya kim
Yezîd’iñ etdiğın etmezdi kâfir-i mutlak
O günde münkesif oldu o âfitâb-ı şeref
Ki subh şebdi şeb âşûb-ı rüstehîz-i şafak
Denirdi olmasa lâ-yüs’el arada ki niçün
Yezîd kâm-revâ mübtelâ Hüseyin ancak
Hulâsa âdem için kalmamışdı nutka mecâl
Ki Kâdi-i kader ahkem idi kazâ entak
Gulüvv-i gâ’ileden az kalır idi kim ola
Kazâ hamûş u zemîn çâk u âsumân münşak
Edip be-hükm-i kader şerbet-i şehâdeti nûş
Cenâb-ı Haydar-ı Kerrâr’a oldular mülhak
Ne söylesin ne desin hâme-i siyeh-câme
Ki oldu dest-i meşîyyetle muntavî nâme

XIV

İşitmişim ki muhâribken ol imâm-ı hümâm
 Gelip huzûruna Rûhü'l-emîn getirdi peyâm
 Dedi eyâ nesebi pâk hulku pâk özü pâk
 Kudûmünü gözedir Mustafâ 'aleyh selâm
 Duyunca bu sözü Cibrîl'e verdi Őemřirin
 Ki sâyesinde niçe cennet eylemişdi makâm
 Vedâ' edip anı pes sîne-çâkçâk-i hadeng
 Behiřte eyledi ol serv-i zahm-dâr hurâm
 O anda 'arşa uçup buldu cedd-i emcedini
 Behiř ü ehl-i behiř etdiler selâma kıyâm
 Meğer ki bekler imiř añı Fâtımayla 'Alî
 Görünce yek-diđerin 'arş çalkalandı tamâm
 Telakki eylediler rûh-ı pâkini hem o gün
 Bütün melâ'ike-i Zü'l-celâl ve'l-ikrâm

Daha bunuñ ötesin Nevres eylemem idrâk

Ki añda kuvvet-i imkân olur girîbân-çâk

XV

İki gözünden iki Nîl açınca Hazret-i Zeyn
 Kan ağladı karalar giydi ümmet-i sakaleyn
 Fırât u Dicle bu hengâmeye kan ağladılar
 N'ola iki gözümü ben de eylesem Őatteyn
 Ten-i Hüsey'n'e dokundukça tîr-i sîne-güzer
 Gelirdi 'arşdan âvâze-i Hüsey'n Hüsey'n
 Çıkardı gökyüzüne hâkden niyâh u sıyâh
 Cihânı tutmuş idi nevhâ-i gurâbu'l-beyn
 Hücûm-ı hâdise vü gird-bâd-ı nâ'ibeden

Cihân karardı olunmazdı fark zeyn ile şeyn

Kan ağlamazdı dü çeşmi dü kevnin âh ederek

Ki düşdü hâke o muhtâr-ı seyyid-i kevneyn

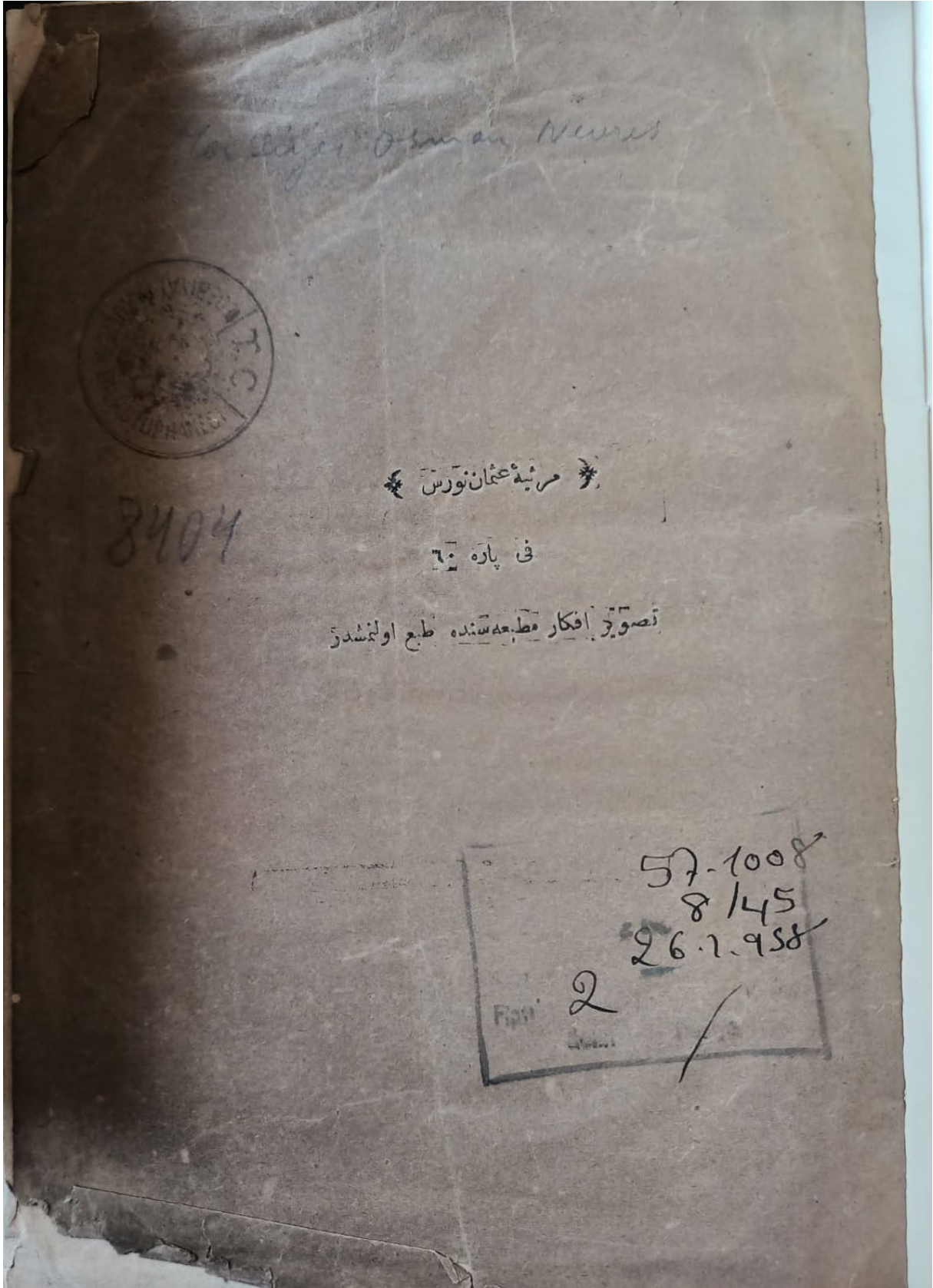
O hâle hâsılı mümkün değildi ağlamamak

Kan ağlamak göze olmuşdu sanki farzu'l-‘ayn

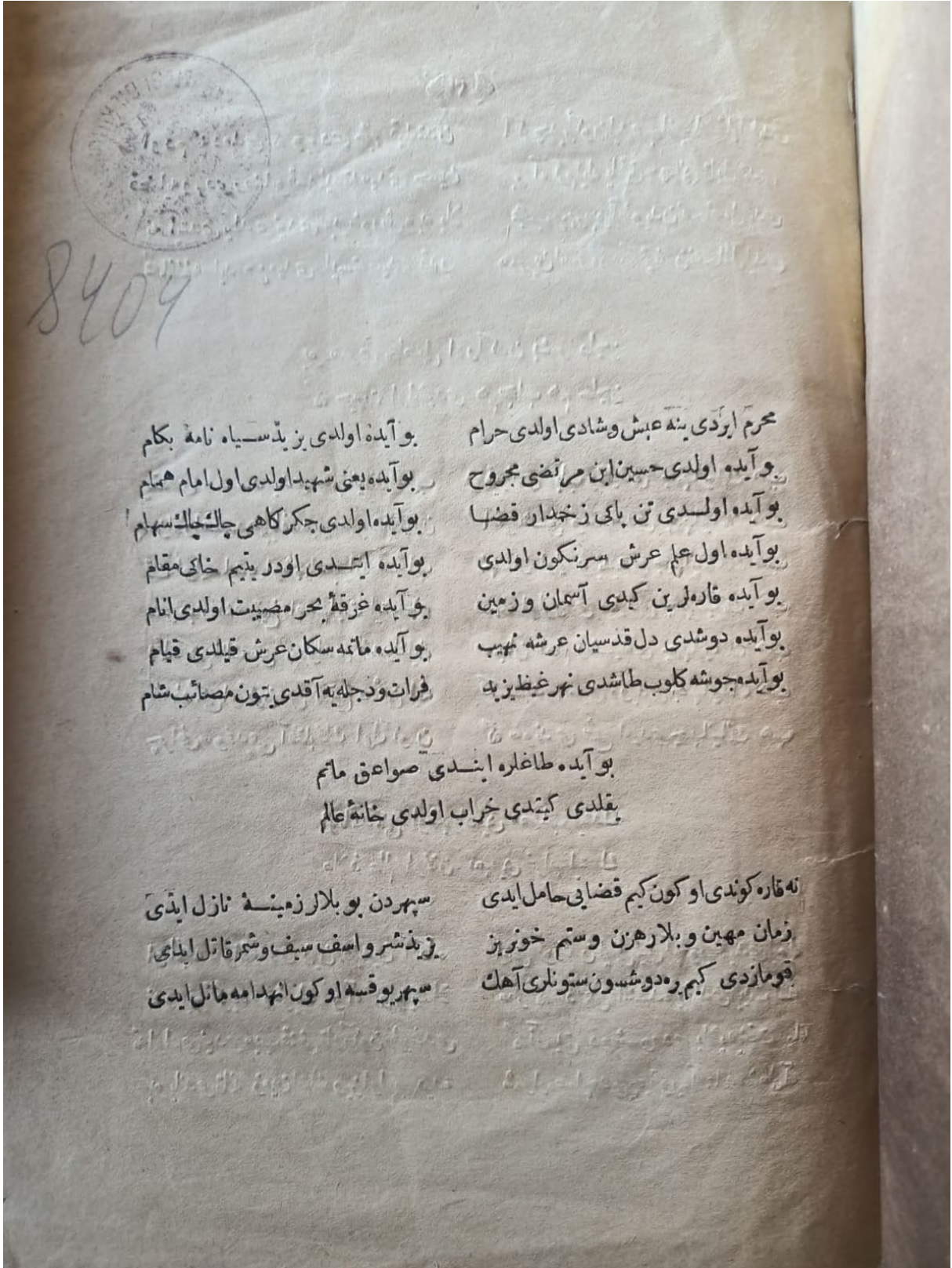
Ben etmeyem mi gözüm Nîl vâ Hüseyin diyü

Ki gökde ağladı Cibrîl vâ Hüseyin diyü

Tıpkıbasım

محرم اوردی بنه عبش و شادی اولدی حرام
بو آیده اولدی حسین ابن مرتضی مجروح
بو آیده اولدی تن بانی زخمدار قضا
بو آیده اول علم عرش سرنکون اولدی
بو آیده قاره لرین کیدی آسمان وزمین
بو آیده دوشدی دل قدسیان عرشه مهیب
بو آیده جوشه کلوب طاشدی نهر غیظ زید

بو آیده طاغله ایندی صواعق ماتم
یقلدی کیتدی خراب اولدی خانه عالم

نه قاره کوندی او کون کیم قضایی حامل ایدی
زمان مهین و بلار هنر و ستم خورین
سپهرن بو بلار زهیننه نازل ایدی
سپهر یوقسه او کون انهدامه مانل ایدی

﴿ ۲ ﴾

اودم نه دمندی که ویزدی خبر قیامتدن
 قضایه ووردی رضایوقسه ایسته سیدی حسین
 نه ایندی نیلدی نیدی بوشورش ووبولا
 محافظه ایده مز میدی ایسته سیدی قدر

اگر چه بر کون ایدی بیک ییله مقابل ایدی
 بر آه کرم ایله یا قق جهانی قابل ایدی
 عجب سپهزه بو آشوبدن نه حاصل ایدی
 سرین اسر که مکه تیغدن نه حائل ایدی

بو سری حاصلی ادرا کدن بشر عاجز
 که حیرت اولمشیدی هم حجاب هم حاجز

یقلدی سد سیدی جهانیانک هب
 سزادرا غلسه هم یانسه بو مصیبت ایچون
 تک اولی سایدی او شهرزاده بو الله مصاب
 سر مبارکنه تیغ اصابت ایتدی بجه
 یقلدکی فلک سن که اولدی غدرک ایله
 کسلدکی او کون سن که تیغ دشمن ایله
 چراغی سونمیدی آفتابک اول کون

قیرلدی باب وکلیدی جهانیانک هب
 اگر شتی وسعیدی جهانیانک هب
 نهان اولیدی بدیدی جهانیانک هب
 سیاه اولوردی سفیدی جهانیانک هب
 مهان امام رشیدی جهانیانک هب
 کسلدی جبل وریدی جهانیانک هب
 که سوندی شمع امیددی جهانیانک هب

اوتانمکی او شهرزاده بی مصاب ایتدک
 ملاذ عالم اولان که به بی خراب ایتدک

اولنجده واقعه دن زین عابدین آگاه
 ندر بو کربه و فریاد و آه و او ییلا
 نه اولدی نیدی سبب قنغی قاره کون طوغدی
 بو یاندی قانه زمین اشک ریز اولوب دیده

ایکی کوزندن ایکی نیل آچوب دیدی ابواه
 مکر که دشمن النده یقلدی بیت الله
 که آل بیتی دوشوردی بلایه بخت سیاه
 شراره صاچدی چیقوب آسمانه مشعل آه

❖ ❖ ❖

بو کبر و داری بو آشوبی کور مییدی کوزم
 تغلب ایلدی صدحیف صد هزار افوس
 ایدیگی کاشکی الله عمریمی کوتاه
 بو چیره حمله شیرانه حيله رویاه
 دلم طوتلدی ایچیم یاندی عمرم اولدی تباہ
 بلم قرلدی یقلدی اوم کوزم چیقدی

دوشوب حسین مصاف بلاده اولدی شهید
 مراده ایردیله ابن زیاد و آل یزید

بلیت و آندی و البلا اراق دمی
 اری دموعی ممزوحیه جرت بدم
 بکت سعادت و سلمی تصب ناعیه
 اری المصائب تجری علی اصعبها
 لقد ترکت حسبتاً یوح مقله
 و اصیحت عیبات القرات سافحه
 ذرود دموعی بعد الحسین جاریه
 ولاعجاب اذا صرت لاری قدیمی
 و اوقدت جرات الفضا بذی سلم
 دموعیها وتلوح البروق من اضم
 و تلقین فوادی الهظیم فی الهم
 ولا الام اذابت منه فی هم
 کعین هائمه اخبرت عن السدم
 تعودت مقلی بالسها دلم تتم

اری الزمان تنوش الوری نوأیها
 و خصصت لینی هاشم مصائبها

سر حشیدر نیزه اوزره خون آلود
 فلک نه استرایدک دودمان حیدردن
 بو تیره نشئه ایله بچخود اولدی موت و حیات
 عجب نه دیر لایدی فاطمه یله پیغمبر
 چه دود خاست ازین دودمان نمی دایم
 که ماتمیه فان اغلر بو کون سپهر کبود
 که خصم جان اولوب اول دودمانه صالدک دود
 بولن شاشوردی بو حیرتله بودهم نالود
 کوریدیله اوسمه پایک بویه خالک اندود
 که از حرارت اوسبته سوخت جان فرسود

اقایدی اوستنه آنک او کون اقان باشلر
 سؤزدی شهبه سزا اولسیدی آتش نمود
 بحریم که چرا چرخ آسمان نشکست
 ازان بلا که بر آشوب کر بلا افزود

بو ماتم ایله کوکک بر تیلوردی پرده لری
 صاچین یولاردی بهشتک سیاه چرده لری

اونور پاک که صالمشدی سایه خورشیده
 او در پاک که طار تلماش ایکن فلکه
 نه اولدی نبلدک ای چریج پرستیز ندر
 اوسر که صغماز ابدی عالمه بیوکلکدن
 کوررمی وجه صفا روی شادمانی کیم
 اوسر فرزاز که بولش اولسیدی نعلین
 نه اولدی بئدم ایواه کیم اوکلشن قدس
 حیا بو واقعه نی کورمامک ایچون کوزینی
 باغشلشدی لپی روح خلد جاویده
 دریغ کاولسیدی ترازوی غمله سنجیده
 بو ایتدی بکک ستم تاشنیده نادیده
 کیم ایلدی خم چوکان شمره کنجیده
 هزار خار اسف بانندی چشم امیده
 کر آفتاب دکشمزدی تاج جشمیده
 اسوب سموم بلا سروین ایتدی ریجیده
 حجاب حیرت ایله ایلشسیدی پوشیده

ایرنجده بو خبر تلخ شاهبانویه
 دیدی اوروب الزآه واسفله زانویه

نظر کنید که در کر بلا چه آشوبست
 بنفخ صور چرا بر نخیزد اسرافیل
 کراب دیده روانست شایدم کامروز
 اگر بهشت بگرید بجای کوتر خون
 زبان چه گوید ازین وقعه جهان آشوب
 حسین کشته و حق حسین مغصوبست
 که جسم پاک حسین علی لیکد کو بست
 مرا مصیبت ایوب و حزن یعقوبست
 سزد که فاطمه را خون ز دیده مسکوبست
 که عقل منسلب اینجا شعور مسلوبست

بحق و باطل اگر بگری غریب آید   که غالبست یزید و حسین مغلوبست
نه بس دو چشم کبود سپهر خون بگریست   زرنک واقعه تقدیر نیز محجوبست

کلوی پاک حسین است و تیغ شمر لعین
چرا زمین نه سپهرست و آسمان نه زمین

نه ایلمش ابدی اول یادگار خیر بشر   که ایلدک آئی ای روزگار خسته جگر
دوشونمدکی که عرش مجیده سبیل یوزر   که خلق عالمی اغلاتدک ای فلاك بوقدر
اوجسم پاک که آهن ار بردی شرمندن   کور نجه آئی فصل اولدی تیره راهکدر
نه عذرا بیدردک او کون سن عجب بو حادنه بی   کلوب کوریدی اگر فاطمه بله بیغبر
کیمه کیدر صغورسک نیدر نه ایشارسک   طولار او کون که فغانله عرصه محشر
بو کلسونمی سنک قامتک کان کبی کیم   مصیبت او فلرینه ایلدک حسینی سپر
تجهل ایلیمه بیلسمیدی سوز ماتمه   ایتدی ربوزینه آفتاب برهنه سر

بو کشتنکانه کلوب ماتم ایلسون بلقبس

بو یوب سرشک ایله بیچسون کفتلرین ادریس

بوشویه فصل ایتدک تجهل ای تقدیر   مظفر آل یزید آل بیت خوار و اسیر
فصل بیان ایلده بیلسون بشر بو وقعه بی کیم   زبان خامه به آتش دوشر یانار تعبیر
حسین اونور دو چشم جناب فاطمه کیم   دو چشم احمد مختار ابدی آنسکله قریر
آچلدی سننه سنه یاره لر او کون کویا   مصیبت آیتنی ایلدی قضا تفسیر
اوزی یانار کوزی لبریز خون اولور بی شک   بو وقعه بی نظرندنه کیم ایلسه تصویر
برآینه یدی بلاخیز او کون قضا کویا   که چوهرنده کورنمردی صورت تغییر

* ٦٦ *

بر آجدی ناولك آه اوجدی عرشه اول دم کیم
دوشوب کلوی حسیننه قان اغلادی شمشیر

نه اولدی حاصلک ای شمر روسیاه سنک
که طوتدی دامنکی بونجه دود آه سنک

بو قان ایچنده باتان تشنه لب حسینیدر
بو کون ترابه دوشن بوتراک او غلیدر
بومیدراول کیم ایاغن او پردی دایه قدس
صفوف آفت ایله طولدیمی مصاف بلا
مهسان ابن زیاد ومصاب ال یزید
حسین ایچونمی بو هنکامه بلا وستم
بو تیرخورده چکر نور چشم فاطمه می
عجب حسینیدر بو عجب حسینیدر
قیلان یورکاری پر خون بوشب حسینیدر
یوسینه چاک او عالی نسب حسینیدر
اورز مکهمده مبارز طلب حسینیدر
بوتلخ کام او فخر عرب حسینیدر
قضا ریاستنه منتخب حسینیدر
بو سر نهاده بخون بی سبب حسینیدر

کوروب کونش کوزی بو غدیری قاره اولمازمی
کوز اغلزمی چکر پاره پاره اولمازمی

طارارمی زلفنی حوری اقارمی ماء معین
بودور صاعقه انکیزدن که چیقدی کو که
نیچون طوتله دی ماه و نیچون طوتشمدی مهر
خبر ایشمدیمی مصطفایه طویمدیمی
کاک کورک بو باتان کربلا شهیدلرین
زمین قان اغلادی کیدی سیاه جامه زمان
طوغارمی آیه کونش دور ایدرمی چرخ برین
طوتشمدیمی عجب آشیان روح امین
یتشهدیمی کو که بو خسه بونجه آه وانین
عجب بو وقعه بی اول پادشاه کشوردین
نه رخنه آجدی باقک دینه اول یزید لعین
بویاندی خون حسین ایله اول زمان که زمین

۷

عجب بووقعه جانسوزه اغلامازمی قدر بووقعه دن عجب اولمازمی جبریل حزین

حسین کشته واهل حسین خاك بوسر
تعمل ایلدی بلهم نصل بو حاله قدر

نه ایلدک وکای چرخ اولورمی راضی حق
قان اغلامازمی مسلمان اولان بووقعه به کیم
اوکونده منکسف اولدی او آفتاب شرف
دینوردی اولسه لایمئل ارده که نیچون
خلاصه آدم ایچون قالماه شدی نطقه مجال
غلوغائله دن ازقا اور ایدی کسیم اوله
ایدوب بحکم قدر شربت شهادتی نوش
جناب حمید رکاره اولدیلر ملحق

نه سویله سون نه دیسون خامه سیه جامه

که اولدی دست مشیله منطوی نامه

ایشتمشم که محار بکن اول امام همام
دیدى ایا نسبی پاک خلتی پاک اوزی پاک
دویونجه بوسوزی جبريله وزدی شمشیرین
وداع ایدوب آنی پس سینه چاک چاک خوندک
اوانده عرشه اوچوب بولدی جدا مجدینی
مکرکه بکرا ایش آنی فاطمه یله علی
کلوب حضورینه روح الامین کنوردی پیام
قدومکی کوزه در مصطفی علیه سلام
که سایه سند نیچه جنت الیشدی مقام
بهشته ایلدی اول سرور خدار خرام
بهشت واهل بهشت ایتدیلر سلامه قیام
کورنجه یکدی بکرن عرش چالقالندی تمام

تلقى ایستدیلر روح پاکنی هم او کون
بتون ملائکه ذوالجلال والا کرام

دهابونک اوته سن نورس ایلم ادراک
که آنده قوت امکان اولور کریبان چاک

ایکی کوزدن ایکی نیل اچنجه حضرت زین
فرات و دجله یو هنکامه به قان اغلادیلر
تن حسنه طوفوند قجه تبر سینه کدر
چیقاردی کولک یوزینه خاکدن بیاح و صباح
هجوم حادثه و کرد باد نایب دن
قان اغلامازی دو چشمی دو کونک آه ایدرک
وحاله حاصلی ممکن دکلدی اغلاماق
قان اغلادی قاره لر کیدی امت اثقلین
نوله ایکی کوزیمی بنده ایلم شطین
کلوردی عرشدن آوازه حسین حسین
جهانی طومش ایدی نوحه خراب الین
جهان قاراردی اولمازدی فرق زین ایله شین
که دوشدی خاکه او مختار سید کونین
قان اغلامق کوزه اولمشدی صانکه فرض العین

بن ایتیمیمی کوزم نیل وا حسین دیو
که کو کده اغلادی جبریل وا حسین دیو